

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BENJÁMIN LÁSZLÓ
KIS MAGYAR ANTOLÓGIA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BENJÁMIN LÁSZLÓ

KIS MAGYAR ANTOLÓGIA

Réber László karikatúráival

MAGVETŐ, BUDAPEST, 1966

Országos Széchényi Könyvtár

© Benjámín László, 1966

HASZNÁLATI UTASÍTÁS

Az itt összegyűjtött irodalmi játékok első megjelenésük idején jelentőségükből képest érthetetlenül nagy port vertek fel, legalábbis az irodalmi beltenyészet területén. Az érdekelt írók legtöbbje megrendülés nélkül fogadta ugyan ki-figuráztatását, mégis akadtak néhányan, akik isten tudja, miből fakadó komolysággal, sőt komorsággal elemezgették a róluk vagy barátjukról rögtönzött torzképet, pokolbeli sötét szándékokkal gyanúsítván a nem éppen jámbor, de nem is éppen elvetemült szerzőt. Ezek — és nem a paródiák — miatt vagyok kénytelen e könyvecskéhez rövid használati utasítást mellékelni.

Tebát: nem elemezni való „művek” vannak itt, hanem több-kevesebb kajánsággal — és sikerrel — készült torzképek. Olykor csak egy-egy írás-művet, máskor egy-egy írói stílust akartam parodizálni, olykor azt játszottam: hogyan hatna egy írói stílus az élet valamely mindennapi helyzetében. Egyébként pedig egyik darabban sincs nagyobb fokú kajánság, mint amennyit derültebb hangulatban szemtől szembe is megengedünk magunknak és másoknak; s aki játékos kritikánál többet és gonoszabbat keres bennük, az nem e paródiákban, hanem saját magában lelheti meg az ördögöt.

Amint megbízható forrásból értesültem, egyik író társam szóbeli kritikájában paródiáimat olyan karinthyádáknak nevezte, melyekből hiányzik

a humor és a szeretet; nem a parodizáltakra, hanem a szerzőre jellemzőek. Kérem Önöket, olvasóim, hogy — mint én is — fogadják el ezt a meghatározást, melynek igazságát az sem rendítheti meg, ha Önök mégis nevetni fognak e könyv olvasása közben, s szeretetüket sem vonják meg szerencsétlen áldozataimtól; engem is megnyugtat, hogy tudom: végül is nem másokon, hanem rajtam fognak nevetni.

B. L.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MODERN TÁJ, MODERN KÖLTŐKKEL

*Tanköltemény, tanelemzés és tanszerénység
kezdő költők részére*

A táj most homorú tükör.

Az égbolt megfeszített denevérszárny.

A szél hadonászó ököl.

A fák egy csapat megözvegyült vénlány. (1)

(1) Ezek amolyan versnyitó természeti képek, melyek hivatottak a táj felidézésére, a költő hangulatának ecsetelésére, valamint annak igazolására, hogy ihletettsége tulajdonképpen mély, ősi rétegekből ered, valahonnan a népköltészetből. Lényeges különbséggel persze: mert a népdal – s általában az elavult, ósdi, nem-modern költészet – hasonlót hasonlóval hasonlít, nem mondja például, hogy „az én rózsám lilium”, vagy „a galambom fecskemadár” – a modern költészet viszont ellentétes eszközökkel él. Éppen ezért a fenti képek nem is tökéletesek, igazán moderneknek nem nevezhetők, mivel a hasonlítottak között lehet némi rokonságot találni. Ez azonban csak annak tulajdonítható, hogy a tanköltemény szerzője lelke legmélyén csökönyösen konzervatív, vén számár.

Felfújt repülőgéfabroncs a Kozmosz, (2)
de mint háromszázharmincnyolc a héthez,
úgy aránylik nálunk a jó a rosszhoz (3)
s a mezőgazdaság (4) Einstein elméletéhez. (5)

(2) Bizonyítván ősi gyökereinket, most íme átlendültünk – lehetőleg bármi logikai vagy érzelmi összefüggés nélkül – a modern technika világába, s onnan kitekintünk (elvégre az űrrepülés korát éljük) a világmindenségbe.

(3) Költői dokumentációja a szocialista társadalmi rend iránti hűségünknek s egyben töretlen optimizmusunknak. Amennyiben optimizmusunk kisebb vagy nagyobb méretű, az arányon tetszés szerint változtathatunk.

(4) A mezőgazdaság... Ezt persze csak parasztszármazású moderneknek ajánljuk. Munkásszármazásúak például a „nehézegegyipar”, értelmiségiek, mondjuk, a „felsőoktatás” kifejezést alkalmazhatják; mivelhogy természetesen lélekben a Hungáriában s környékén sem szakadtak el régi környezetüktől.

(5) Ezt csak azért kellett idetenni, hogy lássák: vannak némi szellemi kapcsolataink a modern fizikával is.

Meztelen lány hanyatlik ott a földre, (6)
vízszintes falra (7) függesztett ikon. (8)
Csupán a széle van kissé megpörkölődve. (9)
Két költő kúszik, (10) csíkok a síkon. (11)

(6) Most pedig bizonyítsuk emberközelségünket; hogy mi aztán nem idegenedtünk el. S van-e az emberközelségnek kívánatosabb módja?

(7) Vigyázat! Figyelem! A modernség csalhatatlan ismervéhez, központi axiómájához érkeztünk: ami a valóságban vízszintes, az a versben legyen függőleges és viszont. Enélkül lóttek a modernségnek.

(8) Kettős funkciót tölt be. Először: kifejezi az orosz nép iránti rokonszenvünket, másodszor: jól rímel a „síkon”-nál.

(9) Ez azért szép, mert végképp nincs semmi értelme.

(10) Beérkeztek a tájba a vers és a világegyetem közepei, a modern költők. A „kúszás” helyett írhatunk „kézenjárást” vagy „farolást” is, csak az istenért! nehogy megsértsük őket azzal, hogy azt állítjuk: úgy járnak, esznek, isznak, s pláne, hogy úgy látnak, mint mi, köznapi pofák.

(11) Jól rímel az ikonnal. Formailag is legyünk ám igényesek.

A fűgefának is halott a férje,
átharapta torkát az iszonyú Nap. (12)
De csitt! — kúsznak a költők s ideérve
a világhoz új módon viszonyulnak. (13)

(12) Miután a modern társadalom és a modern világegyetem modern bonyolultságait hatalmas modern ívben átszárnyaltuk, visszaérkeztünk a modern tájba, kezdő képeinkhez; s egyben finom megoldással, természeti képbe öltöztetetten tiltakoztunk a háború szörnyűségei ellen. Legfőképpen pedig

(13) elérkeztünk a költemény eszmei tartalmának ezúttal deklaratív kibontásához. Az olvasó — aki azt gondolta tán eddig, hogy sületlen csacsiságokkal traktáljuk — most végre megtudja, hogy szó sincs badarságokról, sőt ellenkezőleg, lehetőséget kapott ő is általunk az új módon viszonyulásra.

Ne éadjuk be azonban annyival, hogy erről csak versben világosítsuk fel a jámbort. Nem, nem. Írjunk kiáltványt, plakátot, nyilatkozatot, vallomást, jegyzetet, előszót, utószót, középszót stb., stb. — a cím mellékes, a fődolog az, hogy minél többet beszéljünk, illetve írjunk, írjunk, írjunk saját magunkról. Célra-vezető, ha a kiáltványt stb. így kezdjük: „Az én költészetem...” Szöveg közben is ilyenformán írjunk: „Amint költészetem harmadik strófájának második sorából is látható...” De ha már két versünk is megjelent, hivatkozzunk bátran akár mind a kettőre. Ajánlatos még helyenként a „mi, alkotók” kifejezést is alkalmazni. Éreztessek csak nyugodtan felsőbbrendűségünket azokkal a primitív lényekkel, akik mindössze ruhát, cipőt, felhőkarcolót, elektronikus számológépet és úrrakétát képesek összeeszkábálni, egy szonettbe bezzeg beletörlik a bicskájuk. Ha ezt nem tesszük, akkor — amilyen önhittek és nagyképűek — még majd komolyan veszik mindazt a dicsőítést, amelyet róluk olykor-olykor a korszellem nyomása alatt verseinkben és nyilatkozatainkban kénytelenek vagyunk elhelyezni.

CSOÓRI SÁNDOR

Hányatott életű költő. Elvált szülei felváltva nevelték: ifjúkorában atyja, Petőfi Sándor mellett kitanulta annak mesterségét, a korlátatlan természet vadvirágságát, majd anyjához, Eluard Paulához költözött. Egyidejűleg a kis Tornai Orbánka mellett francia nevelőnői állást vállalt. Az atyai időszakban írt verseit később anyja hatására átírta; alább egy ilyen, két változatban feldolgozott költeményét közöljük.

Országos Széchényi Könyvtár

NEMZETI SÁNDORDAL

Talpra Sanyi, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Félre veled sámli, zsámoly,
nem ülök én benned, Zámoly!

Fölkeresem Budapestet.
Zámoly, azért ne ijedj meg:
Írok neked magyarost,
el is küldöm hamarost.

Nem leszek én Budapesten
időt potyán töltő:
Szabadságról, szerelemről
énekelek, mint Petőfi
Szintén Sándor,
a nagy magyar költő!

A NAGYVÁROS MÉLYSÉGEIBEN

Kitárja magát, kinyitja nekem kapuit a város,
mint az ementáli a kukacnak.
Átlépek a boltok aranyos-zöld küszöbét is,
és ötérlátomást veszek.

Nem botlok el én itt, mint a vidékről
Pestre villámlott szomorú színvak cincér,
aki a Borcsa néni sárga gyertyája helyett tévedésből
a Sirius kék lángfelhőibe röppent.

Bocsásd le a szürkésbarna fenékre
párhuzamos mélységmérőidet,
nyisd ki azt a csipás lokátorodat,
s bámuld, Zámoly! a lelkem
szürrealista szurdokait.

DARVAS JÓZSEF

Már első könyve – „Egy ártatlan kis parasztyermek, bizonyos D. Józsika, könnyekig megható története fel-, le- és oldalágon” – velőtrázó sikert aratott. Rögtön ezután kiadta „Párbuzamos önmarcangolásai” tizenkét kötetét. Újabb kötetei sajtó alatt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ALKOHOLISTA CSAPADÉK

Regény

I

A falu szakasztott olyan, mint egy falu. A temető éppen olyan, mint egy temető. A sírásók egészen sírásó formájúak. Csodálatos a világ. Milyen is a világ? Olyan, olyan... nofene, milyen? Megvan! Olyan, mint egy világ.

II

Az volt a baj. Hogy a szegény megboldogult a huszadik konyak után azt mondta nekem:

— Hát visszamék.

— Hát vissza — mondtam én.

De látszott rajta, hogy még akar valamit mondani. Akkor megivott még tízszer féldecit, aztán, csak úgy kötekedve:

— Hát vissza!

— Hát vissza — mondtam én.

Azt mondja megint, a negyvenedik konyak után:

— Vissza hát!

Aztán elbúcsúztunk. De éreztem, hogy nem mondott ki mindent.

III

Ha akkor, a búcsúzásnál, nem azt mondom neki, hogy ki mint veti ágát, úgy alussza álmát, hanem azt, hogy ki korán kel, aranyat lel, most nem állnék itt, és nem törölgetném szememből az ökörnyalat. De itt állok, és törlöm, törlöm. És olvasom az éppennyolc fejről az éppennyolc betűket:

BALLA GÉZA ÉLT 97 ÉVET

Mért kellett ilyen korán elmennie? Az igaz, hogy mindig beteges volt. De ha én akkor azt mondom neki, hogy tisztaság fél egészség, ha én akkor sípcsonton rúgom, ha veszek neki kettőért sültgesztenyét, most is élne, míg meg nem halna. De helyreállt az idő, és kárhozat, hogy nekem kell felbontani azt, mégpedig most rögtön. Még szerencse, hogy itt áll mögöttem Kocza bácsi, a téész kanásza.

Mondom is az öregnek:

— Korán elköltözött ez a Géza. Hogy forgassak most róla, ha már egyszer meghalt?

Azt mondja eltűnődve Kocza bácsi:

— Kezdd talán előlről, gyermekem. Kiforgatni ráérsz aztán is. No jó.

IV

Vissza Pestre. Mint akkor.

Mint mikor? Az most nem fontos. A fontos az, hogy ez a Skoda, ez a helyre kis Skodicsek milyen remekül szalad. Pedig az eső most is szakad, mint akkor. A Skodának persze meg se kottyán. Nem is kellene nekem semmi más, hiába röhögnek rajtam a szakmabeliek, akik mind divatos nyugati márkákkal szaladnak. Oda is szólok a gyerekeknek, álljanak meg egy kicsit.

Mint akkor.

V

A húszas-harmincas években volt, hogy apám, az angyalföldi anyagmozgató segédnapszámos durván rám kiáltott:

- Kölyök, holnap kapsz egy Rolls-Royce-ot!
- Az nem köll, csak Skoda köll!
- Ne pofázz, alávaló! Kapsz egy Cadillacot, és kész!
- Csak a Skoda, vagy a halál!
- Összetöröm a csontodat, te taknyos, ha egy Forddal be nem éred!

– Nem kell nekem holmi bárka.

Legkülönb a Skoda-márka – mondtam.

– Orosházi paraszt legyek, és ne angyalföldi proletár, ha láttam még egy ilyen akaratos kölyket! – mondta apám, és úgy megvert,

hogy két hónapig élet-halál közt furikáztam. De Skodával. Mert apámnak tetszett azért hajlíthatatlan, meg nem alkuvó keménységem.

Azóta ragaszkodom a Skodához.

Ragaszkodtam hozzá az illegalitásban is.

VI

Egy jó kis Skodával érkeztem 44-ben az illegalitásba. Egyenesen az árokba hajtottam. Ott már várt Sándor.

— Psszt! — mondta. — Rögtön itt a csendőrség.

Markomba nyomott egy puskát.

— Te a csendőrökkel végzel, én az SS-el!

A Skoda roncsai mögül lőttük őket. Százhuszezer csendőrrel simán végeztem, de kettőt idegességemben elhibáztam. Mily szégyen! Sándor később utánuk szaladt, és egymáshoz verte a fejüket, hogy elájultak.

Férfiasan megöleltük egymást. Még a nyilasokat is el kellett intéznünk, de már ez rám maradt, mert Sándor az árokban megkapta a behívót, és muszáj volt bevonulnia. Én még leszedtem néhány ezer fekete ruhás nyilast. De éreztem, hogy ez az egész lövöldözés csak üres intellektuel-nyavalygás. Itt lövöm a nyilasokat, ahelyett hogy Pesten, a Rákóczi téri búcsúban harcba szólítanám a népet. Szerettem volna szembeköpní magamat.

Sokáig vívódtam így, aztán szerencsére bevertem a könyökömet a falba, és fölébredtem. Mint akkor.

VII

Akkoriban, az első világháború végén, 1918 októberben, angyalföldi nyomor-vackaimon fetrengve arról álmodtam, hogy festő leszek vagy filmforgató. Az október ebben az évben is olyan volt, mintha október volna. Éjjel mindig aludtam, és nappal gyakran esett az eső. De Gézát még nem ismertem, a téeszekkel sem foglalkoztam.

Hol kezdődött hát az egész a szegény Gézával?

VIII

Igaz is, a szegény megboldogult. Ebben a szörnyű rumliban teljesen megfeledkeztem róla. Béke poraira.

IX

Különös helyzetekbe kerül néha az ember. Mint most én is. Egészen sötétben vagyok, szinte burookban, és fejjel lefelé lógok, egy gumi slagon, ami hozzá van nőve a hasamhoz. Egy szót se kell szólnom

egész nap, kilenc hónapja tartózkodom itten, de még egy referátumot se kellett mondanom.

Node mi ez? Egyszerre csak elkezdenek lökdösni meg ráncigálni. Határozottan lökdösnek kifele, de nem látom, hogy kicsoda. Aztán hirtelen világosság és bögés. Ki bög? Csak nem én?

Azt hiszem, ha ez a dolog nincs, sose kell erre a temetésre eljőnnöm.

X

Az eső pedig folyton esett. Esett 1910-ben, sőt szavukihető tanúk szerint esett már azelőtt is. Esett harmincban, esett negyvenben, és esik most is. Esik, és közben iszik. Esik-iszik. Iszik bort, sört, pálinkát, rumot, konyakot. Miért iszik folyton? Azért, felebarátaim, mert józanul maga se tudná elviselni a saját locsogását.

Országos Széchényi Könyvtár

DÉRY TIBOR

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

D. T. ELVTÁRS P-BEN

Regény

BEVEZETÉS

Augusztus 16-án este 21 óra 37 perc 22 másodperckor valaki megnyomta az előszobaajtó jobboldali ajtófélfáján egy méter hatvannégy centiméter magasságban felszerelt elektromos csengőgombot.

D. T. volt. Szürke sportruhában, világoskék ingben. Nyakkendőt most sem viselt. Az ing aljából, hátul, egy huszonöt centiméter hosszú, tizenöt centiméter széles darabot, a gallér pótlására, kivágtak; hasonló nagyságú, ugyancsak világoskék, de az eredetitől eltérő árnyalatú anyagot varrtak a helyére. Olyan volt ennek betoldott ingdarabnak a kéksége, mint a hajnalé az Adria itáliai partvidékén, Venezia és Bari között egy háromszáznegyvenhét lelket számláló halászfaluban május végén három óra tíz és három óra harminc perc között, amikor a nap még nem kelt fel, de a háziasszonyok már elindultak a tejsarnokba, és a bárkák úgy ringanak a kikötő hullámverésében, mint a ruhaszáritó kötelekre délies-déryes könnyedséggel kiteregetett habselyem alsóneműek a feltámadt szél meg-megújuló érintésében.

— Régen láttalak.

— Igen, éppen harmicegy éve, két hónapja és öt napja, hogy utoljára nálad jártam.

Leült egy karosszékbe, a két karfa és a támla közötti, ülés céljára kiképzett helyre.

— Ha van még abból a hatvanhárom fokos kisüstiből, amit a múltkor adtál, meginnék egy kortyot.

A második poharat nem itta ki egészen, másfél ujjnyit a pohár alján hagyott. Kisiparos-szülők gyermeke volt. Harmadik gimnazista korában testgyakorlásból felmentették.

Reggel, mire felkeltem, D. T. már eltávozott. Az asztalon, az asztallap középpontjától lefelé balra, egy — valószínűleg noteszből kitépett — sárgásfehér, kockás papírlapot találtam, százhetvenhat kockával. Rajta, zöld parker-tintával odavetve, egyetlen sor:

P-be mentem !

D. T. ELVTÁRS A P-I SZÁLLODÁBAN

Itt, a P-i szállodában, lépcső híján nemcsak lefelé, hanem fölfelé is a korláton kellett közlekedni. Lefelé elegánsan, kényelmesen és gyorsan ment a dolog, fölfelé nehezebben és lassabban; hiába, elmúltam már nyolcvan kiló. Az első este, ahogy megérkeztem, fölkattintottam a szobámban a villanyt. A villany nem gyulladt meg, de a mosdó rézcsapjából, pontosabban nem a csapból, hanem a falnak azon részéből, ahonnan a csap kibújik, vastag sugárban dőlt a víz. Kinyitottam

a csapot, mire a víz nem a falból, hanem a csillárból folyt tovább, zuhanyszerűen elárasztva a szobát mind a négy sarkáig. Miután leszakítottam a csillárt, a vízfolyás megszűnt; további ott-tartózkodásom alatt sem a csapból, sem a falból, sem a csillárból nem folyt többé. Tisztálkodásomat egy, a szálloda igazgatóságától kölcsönzött lóvakaróval végeztem.

Álmomban ismét magzat voltam, és anyámnak nehéz szülése volt. Fölébredve megállapítottam, hogy az ágy sodronya középen lukas, testem középütt lelóg a földre, lábaim pedig a nyakamra csavarodtak.

A szobaasszonyért kiáltottam.

Testes, ősz bajszú férfi lépett be.

– Lärmázni tetszett, ugyebár. Valami baja van, kérem tisztelettel?

– A szobaasszonyt hívtam.

– Örvendek. Kaffkaff Ferenc, nyugalmazott gyepmester, havi negyvennyolc órában kisegítő szobaasszony. Ugyebár. Kérem tisztelettel.

– Ööö, hüm, izé... Nem tudom biztosan, mintha, hem, no... mintha az éjjel férgeket láttam volna.

– Ó, igen, kérem tisztelettel, vagyogatnak egypáran. Csak legyenek is minél többen, belőlük élünk, ugyebár.

– Hogyhogy belőlük?

– Úgy, kérem tisztelettel, hogy ezek mind kiszállásra érkeztek ide, mint uraságod is, ugyebár. Értekezlet, ellenőrzés, író-olvasó találkozó, ugyebár? Megszállnak nálunk, kapnak egy jó szobát, és az

érzékenyebbek, mint uraságod is ugyebár, levonják a konzekvenciákat.

– Csak nem akarja azt mondani, hogy ezek mind...

– Szállóvendégek, kérem tisztelettel, mint uraságod is, hehehe. Rosszul lettem.

– Mondja meg gyorsan, hol a W. C.?

– Megmondjam, megmondjam! Tessék csak velem jönni!

Hosszú, sötét folyosón vezetett; erősödő ammóniákibűz csapott az orromba. Végül megálltunk egy homályba vesző, idomtalan vasalkotmány előtt.

– Itt vónánk, ugyebár.

– Ez az? – kérdeztem. – Olyan, mint egy ócskavas-telep.

– Már hogy volna! P-ben vagyunk ám, ugyebár, nem pedíglén X-ben! Se nem W. C., se nem ócskavas ez, kérem tisztelettel, ez a Zagyva-híd, amit költséget nem kímélve a magyar hatóságoktól szereztünk meg, vendégeink maximális kényelmének a biztosítására. Tessék csak bátran végigmenni rajta, igényest a fülkébe vezet.

Elindultam. A híd közepéről visszaneéztem; a hídfőnél, ködbe burkoltan, még látható volt Kaffkaff integető figurája. Lefelé néztem, majd az alattam tátongó mélységbe. Vadul csapkodó hullámok mindenütt. És köd és gőz és nehéz italok.

Sebtiben búcsúlevelet írtam; megköszöntem benne a szálloda igazgatóságának, hogy megértette velem az élet teljes és végzetes reménytelenségét – s a mélybe, a tajtékzó, sárga habok közé vetettem magam.

A „MINDENKI ÚJSÁGJA” CÍMŰ NAPILAP „KÖZÉRDEKŰ LEVELEK” ROVATÁBÓL

Tisztelt Szerkesztőség! A nagy magyar író t megillető áhítatos tisztelettel, imádatlall és érdeklődéssel olvastuk Déry elvtárs legújabb remekművét. Sajnos, csalatkoztunk. A regényben szereplő szállodában ugyanis saját üzemenkre ismertünk; de milyen torzításokkal! Hogy csupán a legjellemzőbbet említsük: szobaasszonyunkat nem is Kaffkafnak, hanem Dürrögmánnak hívják. De kérdezzük az író t: ha, mint az a szálloda leírásából napnál világosabban kiderül, járt a mi városunkban, miért nem írt a város büszkeségéről, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt vadonatúj húsfüstöldéről is?

A fűzeskétegyházai szálloda dolgozóinak nevében Dühös igazgató.

Szerkesztőségi közlemény ugyanott: Kettőszázharminckét vidéki szálloda igazgatóságától kaptunk nagyjából azonos tartalmú levelet Déry Tibor új regényével kapcsolatban. Fentebb, lapunk olvasóinak tájékoztatása végett, közöltük az egyiket.

FODOR JÓZSEF

Költői pályafutását az Est című egyszótagos napilapnál kezdte; ez a körülmény döntő hatással volt egész pályafutására. Egyik filológusunk régebbi közlése szerint a harmincas évek elején olyan verset írt, amelyben egy háromszótagos szó is előfordult. A későbbi kutatások azonban kiderítették, hogy ez a közlés téves volt, azt a szót nem Fodor József, hanem egyik nevesebb előfutára, Ady Endre (1877–1919) írta.

Országos Széchényi Könyvtár

IZZ

Tűz izz, seb dúl, óh szív! hogy bír a rög
ki oly sok alj-gőz rosszt? S ha még! De zűr
is zár el, döng talp, hant es rá, ki gyúl:
jót s szépt hogy tesz; s mit? frászt! — sőt buk; s ha! nyög.

Szörny-had tipr — s hol már szent, agg dölyf, te? — dög
s rút forty mász ott s gőg-láb; s éj-bolt, vak úr
csurg még. S! Vad láz gyúr, hörg nyom s fúl, ki tűr:
Csúsz rá nyű, tetv, agy-lágy, zúz-görcs, stb!

S még! S már! S mi több! És döf-érct ráz a kény;
és dirr és durr és dörr a reccs, a bomb!
Gyú-üst forr — s kór-var! — ég-kőt gór a rém!

S kard-csört, vér-buggy! Hars mars zörg s dörg a tromb!
De ím: Harc-fútt, zord, mord, gar-ett fi: Én!
Jön, fúl, buzg, ír, recsg, ropg; s nem győz a romb!

GARAI GÁBOR

Autodidakta költő, műfordító, szerkesztő, kritikus, tanulmányíró, titkár, diplomata és számos más megjelent közéleti személyiség. Ifjabb korában népi tűztáncos volt, ezt a pályát abba kellett hagynia, mert a talpa nem bírta a forróságot. Dubaj, kötekedő természetű, ezért az Írószövetség kidobótitkárnak alkalmazta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MEDITERRÁN ŐSÖK

Beválasztott engem az Elv-Bizottság,
a Parnasszus keblébe iktatott,
és kaptam díjat, számszerint hatot,
mégsem lett rajtam úr az elbizottság.

De köztünk jár a multbeli Gonoszság.
Egy burzsoá-korcs — ily vadállatot! —
felugrik tegnap is a buszra, s ott
lábamra, pont a tyúkszemen, nagyot hág.

Fejéhez vágtam költői citerrám,
hogy megemlegette a mediterrán
őseit, s tudom, kesztyűben dudált.

Na ja, nincs az ember elvégre fából.
S mondtam magamban: Itt a téma, Gábor!
S a versem hűvös lett és kulturált.

HAJNAL ANNA

„Kis pucér, kis ledér, melled mint az aranyér” című költeményével tűnt fel a magyar irodalom egén. Költeményei a gyöngéd női báj és a bájos női gyöngédség mesteri ötvözetei.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ISZIK A KÍSÉRTET ÉS MÁST IS CSINÁL. BORZASZTÓ

Elbeszélő költemény

Ül a kis Ancsa, az édes, a kis kufferin ül,
a kis kufferin ül a kis Ancsa, az édes.
A kis Ancsa, az édes, hallgatja a Roszkát,
aki csak rázza, csak rázza a lisztes-rostát,
meg rakja a tűzre a rossz fát,
meg csilicsalamádét most vág,
csilicsalamádét az ebédhez.
A Roszka ma este beszédes,
azért hallgatja őtet a kis Ancsa, az édes.

A Roszka beszédes, a kis sváb
szolgáló, ő tudja a titkát:
hogyan kell kísértet-idézni.
A kísértetet most is idézi,
mormolja az esti bűvös igéket.
Hát ahogy a kis Ancsa, az édes, odanéz,

a kilincsen már ott is a kéz,
ott áll, akit a Roszka, a Roszka idéz:
az ajtóban ott áll a kísértet.

Visít a kis Ancsa, az édes, az Ancsa visít,
de megyen, sietve megyen a Roszka,
hozza az üveget, a pálinkásüveget hozza,
A kísértet, meg a boszorkány,
eregeti a szeszt le a torkán.

Visít a kis Ancsa, az édes: — Ni, mennyit iszik!

— Had igyon — mondja a Roszka

— ha iszik, majd kihugyozza.

Ilyen csúnyán beszél, teccik látni, a Roszka.

Nem a kis Ancsa, az édes, hanem a Roszka.

A kísértet a Roszkának, jaj, nekimegy!

Jaj, hol van nekije a mancsa!

— Megöli a Roszkát, jaj, most mi-mi lesz?

ordít a kis Ancsa, az édes, a kis Ancsa.

De a Roszka a bögésre legyint,

a bűvös ígéket mormolja megint:

— Aber Pali, nicht vor dem Kind!

HAJNAL GÁBOR

Rendkívüli fejlődését bizonyítja, hogy bár 1945-ben csak 52 kg volt, testsúlya jelenleg már a 70 kg-ot is meghaladja. Bővebb életrajzi adatai méltatójának és legkiválóbb kommentátorának, Lengyel Balázsnak „A zsák meg a foltja” című kézikönyvében található.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KOVÁSZOS UBORKA

Előttem a mércék mindig felugortak,
tizenhárom centit kellett felugorjak.
Felugorni kellett tizenhárom centit —
nem vagyok atléta, hogy ugorjak ennyit!
Nem vagyok atléta, ennyit hogy ugorjak?
Aki sokat ugrál, ennyit az ugor csak.
Nem vagyok én Brumel, nem vagyok én Thomas;
hogy ennyit nem ugrok, nem is bánatom az.
Szerény ember vagyok, de hű finn-ugorka.
Kedvenc ételem a kovászos ugorka.
Anyám készítette ecetes csuporba,
azért kötök annyi virágot csokorba.
Más ember énnálam többet is ugor tán,
csak csokorba kötöm virágos ugorkám.

HELLER ÁGNES

*Lukács György szülte őt egy híves, borongó, őszi nap, mikor
beült hozzá az unalom; később azonban többen is törvénye-
sítették. A Kortárs „Kis fejtörő nagyoknak” című rejtvény-
rovatának munkatársa.*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HERRGOTTOSZ SZAKRAMENTOSZ ÉS HELLEROSZ AGNESZ SZERELMES PÁRBESZÉDE

HERRGOTTOSZ SZAKRAMENTOSZ Hát mégis itt az én Hellerosz Agneszkám! Pedig már attól tartottam, hogy fehér leányszobájában ül, és Franc Francosznak, a kiváló, de dekadenciába hajló közép-angolszász szerzőnek „English spoken” című rendkívül érdekes könyvét olvassa, mely ma délelőtt került a birminghami könyvpiacra, és korunk legégetőbb problémáját, az izolált én szuper-egzisztencialista hiperextravaganciáját tárgyalja magas szinten, de nem mentesen attól az introvertált nihilista exhibicionizmustól, melynek legkiválóbb képviselője a XIX. században kétségkívül az az August Dummer Kalkfresser volt, akinek „Man spricht deutsch” című könyve az égvilágon semmi hatást sem gyakorolt Balzac, Flaubert, Tolsztoj, Zola, Dickens, Dosztojevszkij és mások életművére.

HELLEROSZ AGNESZ Igen, eljöttem, Herrgottosz Szakramentosz. De nem érthetek egyet azzal a szemlélettel, amely nem veszi észre

Franc Francosz szürrealizmusa mögött azokat az evidens unterrealista tendenciákat, amelyek az extenzív totalitás felől a totális extenzivitás irányába hatva, a modern ember dezorganizált izoláció-tudatát a felépítmény szintjére emelik, miáltal az alapépítmény szükségtelemmé válva, a dezorganizációt szinte organizálja, amelynek máris olyan riasztó tünetei jelentkeznek, mint Parlando Macaroni „Oni parolas esperante” című, a jövő héten megjelent könyvének 17. fejezete, amely világosan igazolja Stephen Kingnek, a middlesex-i egyetem Mikszáth-kutatójának azon nézetét, amely szerint a magyar líra ivari jellegét tekintve a masculinból a femininbe tolódik, s emiatt a transzcendenciák egyre határozottabban franc-tendenciákká alakulnak át, mint Franc Francosznak éppen az imént és éppen Ön által idézett könyve is cáfolhatatlanul jelzi.

HERRGOTTOSZ SZAKRAMENTOSZ Hellerosz Agnesz, maga tökéletesen meggyőzött engem a realizmus jövőjéről. Ezért javaslom is, hogy a további megbeszélések és az elvi tisztázás, valamint a nézőpontok egyeztetése végett vonuljunk el abba a jó sűrű bokorba, ott ni.

HELLEROSZ AGNESZ Herrgottosz Szakramentosz! Hova gondol? Szíveskedjék sürgősen elidegenedni tőlem! Vegye tudomásul, kérem, hogy én még immanens vagyok!

HERRGOTTOSZ SZAKRAMENTOSZ Ön félreért engem. Higgye el, soha, de soha nem hívnék olyan nőt a bokorba, akinek immanenciája felől a legcsekélyebb kétségeim is lehetnének.

HELLEROSZ AGNESZ Az egészen más.

HERRGOTTOSZ SZAKRAMENTOSZ (a bokor felé vonja Hellerosz Agneszt, miközben Tanítványok Kara az „Én is boldog leszek hát, leszek hát – Veled leszek adekvát, adekvát” kezdetű dalt énekeli. Szövegét írta G. Dénes György, zenéjét szerezte Hegel Vilmos Frigyes).

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HIDAS ANTAL

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EGY SANDABANDA CSIRKEFOGDMEGHOZ

I

Mit nem
mond
ront
bont
itten
nekemnek
he?
Adok
pofont
nagyot,
lekenlek,
te
ké-
ré-
szé-
letű
tetű!

II

Még
hogy
én
vén
trotty!

Fuj
te
férges
vacok!
Juj
de
mérges
vagyok!

Brr!

Krr!

Prr!

III

A csizmámon – de
nincsen kéreg! –
ezt állítod, te

patkányféreg!
Erkölcseleg
te
tetem!
De én tetetem,
de én tetetem,
mert én barna
kislányt szeretem!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ILLÉS BÉLA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NAGY IDŐK, NAGY EMBEREK

Regény

Motto

Nincsenek régi viccek,
csak öreg emberek van-
nak. Egy újszülöttnak
minden vicc új.

(Ludas Matyi)

Említettem volt, hogy a háború első hetében Bélint őrnagy Mezdunarodnajaknyiga vezérőrnagy fősegédtisztjeként Moszkva alatt állomásozott. Az ellentámadás előestéjén így szólt hozzá a vezérőrnagy:

— Hajnalban támadunk, Bélint elvtárs. Azt hiszem, fölösleges a teendőit ismertetnem; az olyan született katona, mint Ön, eligazodik az én tájékoztatásom nélkül is.

Egyeztették óráikat. Bélint azután a hadtápkörletben felvételezte a rohamfelszerelést: Fejenként huszonöt gramm mahorkát, tíz bifszteket tükörtojással és negyven kilogramm kézigránátot. Miután mindent elintézett, még maradt hat perc ideje alvásra is. Civilszemmel ez talán kevésnek tűnik; de az edzett frontkatona, amilyen Bélint őrnagy is volt, aki olykor, két szuronyroham között, hónapokig sem hajthatja szemét álomra, tudja, micsoda bőséget jelentheti az alvásnak az a harminc perc, amely, mint mondtam volt, Bélint őrnagynak a támadás éjszakáján rendelkezésére állott.

Lefeküdt tehát; mondanom se kell, hogy teljes menetöltözetben; a frontkatona nem pepecselhet öltözéssel-vetkőzéssel, mint a polgári lakosság; feje alá húzott egy tábori géppuskát, hogy kényelmesebb fekvése legyen; elaludni mégsem tudott. Már egy jó órája forgolódott álmatlanul, amikor beszólt neki Inturiszt ezredes, az alsegédtiszt:

— Készülj, Bélint, öt perc múlva támadunk. Izgatott vagy talán az első ütközet előtt, hogy annyit forgolódol?

— Ördögöt! — felelt Bélint. — Egy bolhám van, és nem tudom megfogni.

— Egy bolha, egy bolha, ha-ha-ha-ha-ha, egy bolha! — mondta Mezsduarodnajaknyiga vezérőrnagy, aki közben szintén megérkezett volt. — Magától hallottam valami bolhahistóriát, Bélint, vagy talán Musszorgszkij elvtárstól?

— Tőlem, csakis tőlem, vezérőrnagy elvtárs. Az úgy volt, hogy az első világháború előtt lakott Csabrendeken egy nyugalmazott postaügyi tanácsos, bizonyos Szerelemvölgyi Tihamér; a bécsi főpostán szolgált húsz évig, de nem töltötte ki teljes szolgálati idejét, másfél évvel korábban kvietált, mint boldogult nagy elődöm mondaná, és Csabrendeken vásárolt kis villát, fél hold szőlővel.

— Lefekszik egy este az öreg tanácsos úr, de csak nem tud elaludni; persze hogy nem; mivel fáradhatatlanul csípi egy bolha. Fölkel az ágyból, nekiáll vadászni — nagy vadász volt különben az öreg, de egy bolhát nem olyan könnyű ám célba venni, mint egy szarvasbikát —, végre csak sikerül elcsípnie a csípós kis bestiát. Akkor oda-viszi az ablakhoz, és azt mondja neki:

— Ha egészséges vagy, mit keresel az ágyban? Ha beteg vagy, mi-
nek ugrálsz? — Azzal kidobja az ablakon.

— Az ágyról jut eszembe a máramarosszigeti Kohnné stafírungjá-
nak a története. Ez a Kohnné nagyon szegényen ment férjhez, alig
volt valami ruhája. Kesergett, sírdogált emiatt épp eleget, végtére is
azt mondta neki a férje:

— Tudod mit, szívecském? Segítünk a bajon. Nézd, hoztam egy
takarékperselyt; ezt odatesszük szépen az éjjeliszekrényedre, és min-
den szerelmes óránk után bele fogok dobni egy forintot. Egy év
múlva kinyitjuk a perselyt, és az összegyűlt pénzből bevásárolunk,
hogy teljes legyen a stafírungod.

— Úgy is lett volt azután. Egy év múlva Kohn kinyitotta a per-
selyt, és meglepődve mondta az asszonykának:

— Nézd csak, nézd, gyöngyvirágocskám, hogy lehet az, hogy én
mindig egy forintot tettem a perselybe, mégis tele van ötforintosok-
kal?

— Csodálkozz csak! — pattogott mérgesen a menyecske. — Azt hi-
szed talán, hogy a Schwartz meg a Weisz meg a Grün is olyan smucig
disznó, mint te vagy?

— Erről jut eszembe, hogy volt még az én gyerekkoromban, a mo-
narchiában, egy Szaniszló nevű bankpénztáros Soltvadkertben, aki
valami hagyatéki ügyben pörbe keveredett a rokonságával. Hosszú
pereskedés után kitűzték Pesten a főtárgyalást, de azon Szaniszló
hivatali elfoglaltsága miatt nem tudott megjelenni, csak az ügyvédje
képviselte. Megállapodtak, hogy a főtárgyalás eredményéről az ügy-

véd táviratban értesíti. Megérkezett aztán este a távirat, ezzel a szöveggel: „Az igazság győzött.” Szaniszló arra ezt a választáviratot küldte: „Fellebbezni!”

Bélint őrnagy éppen a sátorlajújhelyi csodarabbi kalandját mesélte a tömött kacsákkal, amikor bekopogott az ügyeletes tiszt:

— Jelenthetek, vezérőrnagy elvtárs?

— Jelentsen — mondta Mezdunarodnajaknyiga.

— Jelentem, hogy csapataink négyesztendei hősiee harcok után ma Berlinben kitűzték a győzelem lobogóját a Reichstag romjaira. Hitler öngyilkos lett, a németek feltétel nélkül letették a fegyvert. A fasiszta fenevadat, ahogy mi oroszok mondjuk, saját barlangjában semmisítettük meg. Egyben jelenthetem — amennyiben Bélint őrnagyot érdekelné—, hogy Magyarország, miután 1941-ben hadat üzent nekünk, és négy évig háborút viselt ellenünk, f. év április hó 4-én felszabadult.

Mindnyájan felálltak. A vezérőrnagy a kopaszőrnagyhoz lépett, és kezét szorított vele.

— Szívesen hallgattam volna még egy-két évig a maga remek történeteit, Béla bá. . . akarom mondani, Bélint elvtárs. De minden háború véget ér egyszer. Menjen hát, és teljesítse küldetését!

Bélint őrnagy tisztelgett. Vállára vetette a támadás előestéjén vételezett százötven kilogramm kézigránátot, és elindult, egyenesen a Fészek Klub irányában, ahol már várták volt az új, történelmi szavakra éhezett magyar hazafiak.

JANKOVICH FERENC

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ISPILÁNGI PRÜCSKÖK

Bográcsgulyán, pernyelágon
ispilángol ispilángom.
Melegítem atommáglyán,
ispilángom ispilángján.

Paripámnak neve Ráró,
elvitte a szolgabáró, —
az volt a kápitalizmus,
verje meg a Jézus Krisztus.

Régi világ faluvégi,
de az új már nem a régi!
Rücskökkel a régi rücskös,
prücskökkel a mái prücskös.

Szép menyecske aj de sok van,
meztlábán tűsarok van,
derekáján pesti pruszlik,
tupírozva kapál krumplit.

Tűsarok a derekáján,
selyempruszlik a bokáján,
de az őt nem zsenírozza,
krumplibokrát tupírozza.

Hajlana ha szívvel hozzám,
magam is megtupíroznám,
hajh, kószálok egymagamban
a nagy világegyetemben.

Láttam én már Baranyát is.
Megkaptam a kanyarót is.
Jól ismerem a világot,
könyvbe írom, amit látok.

Elegiát, regényt, nótát –
írok drámát, írok ódát;
nem irányít engem kényszer,
csak a mennyei diszpécser.

Vérnyomásom alacsony van,
szőlőm sincsen Badacsonyban.
Aludttejcső köcsögökkel
koccintok a prücsökökkel.

Gyöngyharmatból jót szűrűcsköl,
prücsök-népség vígan prücsköl,
ispilángom is 'spilángol,
gyönyörűen ő világol.

Nem züllök én italbótig,
saját levem iszom hótig.
Voltam is mán, leszek is tán
ispilángi nádorispán.

Országos Széchényi Könyvtár

GR. DR. JOBBÁGY KÁROLY

Amint nevében is jelzi, grafo-demokratikus költő, kritikus és irodalompolitikus, a „Minden Magyar Férfi, Nő, Gyermekek, Csecsemő és Méhmagzat Adjon Évi Egy Forintot A Szegény Robadt Költőknek” mozgalom alapítója és vezére. A „Kozmikus bónaposretek, csomagja Ft 1,20, erkölcsi tanulsággal Ft 1,50” című filozófiai költemény szerzője. Internacionalista, az angol Tavi Iskola utolsó magyar mohikánja. A Nobel-díjat 1901-től kezdődően nem kapta meg.

Országos Széchényi Könyvtár

SZÁZAN VAGYUNK, TOVARIS, SZÁZAN

Egy alig negyven éves költő,
aki orosz nyelvet tanít az iskolában,
honnán tudhatná, hogy mi fán
terem a számtan?

Külföldi vendég járt lakomban,
érdeklődve kérdezte tőlem:
Hányan vagyunk költők a honban,
ezekben a nehéz,
Országos Széchenyi Könyvtár de lelkesítő
modern időkben?

Rövid fejszámolás után
másfélórán belül kivágtam
a tőlem megszokott
költői hévvel:
„Százan vagyunk, tovaris, százan!”

„Pont százan? Bizonyos Ön ebben?
De a kétkedést jobb ha hagyjuk.
Ezek szerint minden magyarra
nagyon szép költő-fejadag jut.”

„Meghiszem! – mondtam
büszke szívvel –
ilyet még nem pipált a század!
Nincs problémája a magyarnak,
mert ellátjuk verssel mi százak!
Ebből tizenhat epikát költ,
huszonkilenc lírát terem,
nyolc fő újságnál robotol,
ötvenhét tehetségtelen,
kilenc a téesz dolgozója,
én magam légtornásznak álltam.”

„De hát...”

„Ne szóljon közbe folyton!
Százan vagyunk, nem hallja?
Százan!”

FÜRJ EMÁNUEL KÖLTEMÉNYEI

Kritika

Szó, ami szó, mostanában egetverő a népszerűségem: ország-világ számos és számtalan tanújelét adja irántam érzett tomboló lelkesedésének. Mondják is a barátaim: „Na, te Karcsi, megvárjuk a telet, aztán fölkenünk a Duna jegére uralkodónak.” Igaz is: könyvek rakásra, díjak rogyásig. Nem is panaszkodom én soha, csak mindig.

Jelzem, a gyomorgaratommal újabban bajok vannak, emésztésem már nem a régi. Bezzeg, gyermekkoromban, mikor még a Bodri kutyánkkal kergetőztem a gangon, a vasszeget is megrágtam volna. Nem volt ám az olyan könnyű ifjúság, ahogy tán némelyek mostanában elképzelik. De azért a lányok, ha rájuk dűlesztem a szememet, megsodrom a szép bajszomat, még mindig nem kerülik el a tekintetem.

Határozottan érzem, hogy a feketekávé árt a lúdtalpamnak. Maradok is inkább a jó, ízes, magyaros bürgepaprikásnál. A múlt héten is azt vacsoráztam egyik barátommal — még a katonaságnál kerültünk jó cimboraságba —, aztán reggelig csak elüldögéltünk együtt beszélgetve, tréfálkozva, búslakodva. Reggel meg egyenest be az iskolába, leadni az órákat, dolgozatot javítani; szörnyen be van ám fogva az

ember, aztán meg lépten-nyomon azt követelik tőle, hogy költő legyen; hát ekkora robotban? — tavaly is mindössze háromszáz verset sikerült nyélbeütnöm. No de akármilyen kínos-keservesen, csak megvagyok a magam rozsdamarta, szúette kenyerén. Meg aztán folytonosan úton lenni, műveimet felolvasni, az a nagy strapa ám; persze, jólesik hallgatóim feneketlen rajongása.

Dolgozok hát, dolgozgatok, ahogy szűkös időmből telik. A múltkor is odajön hozzám az a Fürj Emánuel, azt mondja: „Karcsikám, kegyeskedj kritikáddal megtisztelni Összes Költeményeim külön e célra dedikált példányát.” Jól van, mondom, hiszen szent dolog a költészet, tudom én azt; írnék is több verset bizisten, akár éjjel-nappal, csakhogyhát több megbecsülés kéne. Az olyan tanárember, mint én, a saját versei megírására se ér rá, nemhogy még a másokéit böngecsze. (*Magvető kiadása, 1963.*)

Országos Széchényi Könyvtár

JUHÁSZ FERENC

Eredeti nevét más irányú elfoglaltsága miatt Csigász-Galaktikászra változtatta. Falusi kézműves családból származik. Költeményeiben a kétkézi dolgozók természetes észjárása és érzésvilága szólal meg, a falu egyszerű nyelvén. Verseskötetének címe: „A mélytengerek flórája és faunája bartóki szintézisben a tér-idő-görbülettel és a tudatalattival, a Biológiai Világlexikon megfelelő címszávaival összevetve.”

Országos Széchényi Könyvtár

MINDENNAPI FOHÁSZKODÁS

KISSZER-ÜGYBEN

Én istenem, jó istenem
egy kis kisset adjál nekem.

Ami neked tükörtojás,
nekem szörnyű nagy látomás.

Fohászodom hozzád x-szer:
Lángszivemnek kéne kisset.

Lángzó szívnek, lángzó agynak,
nem jó lenni ilyen nagynak.

De Te nem hallgatsz meg egyszer.
Amit csinálok, mind egyszer.

Csupa nagyszer, csupa vulkán
Isten tüzet-fúvó tulkán.

Isten-tulok égő csülke,
vagyok Tejút-döfő túlke.

Merő daganat a fejem,
mert a csillagokba verem.

El fogok én ebbe veszni.
Nem birom én soká ezt ki.

Egy kis hibát, egy kis gixert,
én istenem adj egy kisszert.

Országos Széchényi Könyvtár

FALUSI REGGEL

Kan-hangyászün-nemzőservű-pleisztocén-korall-taknyok lebegése
klorofil-szövevény-remegéssel izéli a spirál-galaktika-petéikkel-teletolt éjt.
Smaragd-márvány-varangy-kocsány-lihegések szédült-buja-pompájú vegetációja az éj,
dinosaurius-fenekű nőtény-ebihal-kocsonyák káprázat-gyönyöre az éj,
az a hétágú-rossz-nyavalya törje a bükk-tök-s-még-mi-féjét, hogy mi az éj.
Átok-dög-milliárdos-kisasszonykák arany-lepra-paplan alatt üzemeltetik
népelnymó hogy-is-hívjákjukat, majd-mondtam-micsodájukat, ejnye-bejnyéjüket és
bibor-réti-csigák csuszogatnak gyémánt-ereken, nyomukban ezüst-prém-nyálka,
ennivaló-gyönyörű nyálka, ilyen gusztusosan-szép nyálkát bizisten még sose láttam,
de már a Nap csillagászati-egység-hosszúságú nemzőservéből
sugár-foton-ondószálak zápora bombázza a Föld-petét.

Kardos-hősi-szívárványos csodalényt, érc-márvány-szörnyeteg-álmot

szül a Föld a Nap érintésére, sugár-koronását, ősvad-sárkányfog-vetemény-tollazatút,
lemálllik sötétség-placentája s a Nap-Föld-Éj-Hajnal-Magzat előlép:

Kukurikú
jóreggelt!
Ébren van ám
ki felkelt!

Fölbredek boldogan, csak hogy túl vagyok végre ezeken a sápadt-rém-szörnyeken
én is,
egészen könnyeyebbültem, pusztit neked, emberiség!

KARINTHY FERENC

Egyszerű íróból küzdötte fel magát mai, nemzetközi jelentőségű közéleti pozíciójába, az FTC úszószakosztályának elnöki székébe. A magyar irodalomban jelenleg ő a fradista irányzat legsúlyosabb képviselője.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HAJRÁ FRADI!

Abban az időben nagyon rosszul állt a csapat, valahol a tabella alján lógott, ami rögtön érthető lesz, ha tudjuk, hogy én voltam a csapatban a balbekk. (Akkoriban a hátvédet még bekknek mondtuk; azóta, talán némelyest az én nyelvművelő-nyelveléseim eredményeként is, az angol bekkból, ami németül, gondolom, süteményt jelent, magyar hátvéd lett. Mégsem használom az ideillő magyar szót, mert többféleképpen lehet értelmezni: „bal hátvéd” ugyanis egészen mást jelent, mint „balhát véd” – nem szeretném az olvasót kétértelműségekkel megzavarni, maradok inkább a jó öreg balbekknél.)

A bajnoki szezon (idény) utolsó mérkőzése sorsdöntő volt nekünk is, ellenfelünknek is: ha kikapunk, mi kiestünk, az ellenfél pedig bajnokságot nyert. De ha legalább döntetlenre kihúzzuk, mi megúszszuk a kiesést, az ellenfélnek meg úszik a bajnoksága.

Ellenfelünk legerősebb játékosa Kajászószentpéteri Kázmér volt, becenevén Kajesz, a gólszák, volt klubtársunk. A mérkőzés előtti héten lépten-nyomon emlegette: úgy kitöm bennünket, hogy betehetnek a múzeum állattárába. Megfoghatatlan volt ez a viselkedése, hiszen korábban, mikor még ő is köztünk hajigálta a bőrt, elhalmoztuk

szeretetünkkel, úgyszólván az egész csapat csak vele foglalkozott. Jómagam is sok ártatlan tréfát csináltam vele; egyszer például egy macskát és egy egeret dugtam a farzsebébe, az egér meg persze oda bújtt, ahova tudott, remek jó vicc volt. Az se volt rossz, mikor a nász-éjszakáján egy kis kloroform segítségével kiloptuk a feleségét az ágyból, és a sarki hordárt csempésztük a helyébe. És még sok más kedves tréfát eszeltünk ki a szórakoztatására, Kajesz mégis hűtlen lett a csapathoz, most meg egészen megvadulva készült ellenünk.

A nagy meccs előtt edzőm félrehívott. Ünnepelesen és meghatottan szólt hozzám; életem fölemelő pillanatai voltak ezek.

— Az ellenfél — mondta edzőm —, az ellenfél Kajesszal áll vagy bukik. Kajeszt rád bízom. Most megmutathatod: igaz fradistához méltó vérbeli vízibalbekkszív dobog-e ereidben, avagy csak nyálás humanista vagy-e? Tudod, mit kell tenned! Dixi.

A vízbeugrás után rögvést ráálltam Kajeszra. Először is egy hatalmas pofont kapott, nehogy azt képzelje, hogy félek tőle.

— Hülye — mondta —, mit akarsz? Nincs is itt a labda.

— Nincs? — feleltem nyájasan, és a hónom alá szorítottam a fejét — hát ez a gömböc a hónom alatt, ez a felfújt tojás, ez a természetellenes galagonyabogyó, ez talán sülttök? — és jó nagyot csavartam az orrán.

— Erissz el! — kiabálta a hónom alól — erissz, te vízibarom, játszani akarok és nem verekedni!

— Játszani akarsz, na ne mondd, hát vízipólós vagy te, vagy kisbaba? — súgtam bele a fülébe, és egyúttal akkorát adtam a gyomrába,

hogy rohamszerűen kezdett csuklani. De még neki állt följebb, és mind a tíz körmével a hátam megdolgozásához fogott.

– Úgy, még pimaszkodol is! – ordítottam rá, mert fölháborított sportszerűtlen magatartása – na várj, most majd megtanítalak a vízi-sport szépségeire!

Először csak szálanként tépkedtem ki a haját, de látva, hogy így meglehetősen lassan haladok, rátértem a nagyobb tételekre. Viszontásul ő fogait oldalamba mélyesztette. Erre én, a köldöktől kiindulva, megkezdtem hasa módszeres felbontását, ő pedig leszerelte a füleit. E néhány percig tartó felszíni bemelegítő évődés után a medence fenekén férfiasabb küzdelemben kezdtünk. A részletekre már nem emlékszem, de amikor egy hálóval mindkettőnket kimertek a víz mélyéről, néhány pillanatra magamhoz tértem, és hallottam, hogy a közönség lelkesen kiáltozza a nevemet.

A kórházban, edzőnkkel élén, az egész csapat meglátogatott.

– Nagy voltál – mondta edzőm, titkolt könnyekkel a szemében – nagy voltál, hatalmas és szép; nyugodj meg, a labda egyszer se került a kapunkba.

– A labda? – kérdeztem ámulattal – a labda? Hát az is volt?

Három hónapig nyomtam a kórházi ágyat. De bőrfelületem ötven-rét százalékanak elvesztéseért bőségesen kárpótolt, hogy a zöld-fehére-piros-kék kritikai folyóirat legközelebbi számában maga Dugó-szegi, a nagy Dugó, azt írta rólam: ha világnézeti korlátaimat, stílári-s fogatékosságaimat és helyesírási hibáimat sikerül leküzdenem, még vihetem az írói pályán valamire.

PILINSZKY JÁNOS

Valláserkölcsi alapon álló, ülő és fekvő aszkétaköltő, a Furcsa Szerzet tagja. Legfőbb költői mondanivalója a semmi. Mintegy 60—65 kg semmijét is semmiből tartja fenn.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A HALÁL GOMBJA

Kiürül estére a semmi.
Ami nincs, a holdra világít.
Árva növendék, most hová?
Részegen dülöngnek a járműk.

Hol vagytok, lányok, gyöngé rímek?
Nyújtánatok egy marék hamvat.
Verejték pottyán a kövekre,
a kifeszített körútakra.

A kánikula stációján
halálomat kigombolom.
Hiába mégis! Most látom csak,
hogyan szakadt róla a gomb.

És ami begombolva nincsen,
azt kigombolni hogy lehet?
Kíáltok a gyémánt falaknak,
de az éjszaka nem felel.

Béna nyelvek a háztetők.
Összepréselt fogak a kertek.
Karomra veszem kishalálom.
A nyakkendő is levetettem.

Sírjatok értem, ereszek!
Csontvázamat öleld meg, város!
Nemsokára itt a december
és zálogházban a télihalálom.

Országos Széchényi Könyvtár

SIMON ISTVÁN

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A PRÉSHÁZBAN LACI ÖCSÉMME

Modern bolyongásai közt
az ember néha megpihen.
Po Csü-ji mondta : Mindenütt jó,
de legjobb Bazsiben.

Volt nekem öt-hat utazásom,
három Julim, négy-öt Bözsim,
kilenc könyvem, két lapom is,
de egy, mindig csak egy Bazsim.

Azonkívül diákkoromban
volt kis csizmám, kis süvegem.
Elemibe Bazsiban jártam,
gimnáziumba Sümegem.

Együtt repültem a rigókkal,
mert volt biciklim, nagyfiús;
ha elromlott, megjavította
a jó öreg *mebánikus*,

Jancsi bácsi, öreg barátom;
bizony, csak itthagytavaly.
Akárhova bujik az ember,
utóléri minden nyavaly.

Bizony, már csak kávét iszom,
szerkesztőségi feketét.
Rég mondtam már a borra-sörre,
hogy nem elég! sosem elég!

Ezek környékeznek, miközben
Laci öcsém meg én
a présházba megyünk, a hegyre.
Ne invitálj, Laci öcsém!

Ha én, antialkoholista,
berugok fönt, mint egy csacsi,
hogy négykézláb mászok le innen:
Te leszel az oka, Laci!

Leszoktam, egy kortyot se többet.
Na, egészségedre, Laci!
Halad a világ. Tegnap egy volt,
most meg kettő van, két Bazsi.

És ha több is lesz, három is lesz,
te leszel az oka, Laci!
Sokáig éljen az avangárd!
Egészségedre, Po Csü-ji!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AZ A BORZASZTÓ...!

(Egy folyóiratszerkesztő töredékeiből)

A dumák, a tanakodások:
Ad-e? és mennyit ad? mit ad?
milyen lesz az a kézirat?

És hogy mit fognak szólni mások?

Az a borzasztó: elfogadni!
Az a borzasztó: visszaadni!
meg azt mondani: Öregem,
ezt a bekezdést húzd ki itt ni,
oda valamit kéne írni,
hogy baj ne legyen Köpecen.

És vonszolni folyvást a terhet –
az ember nyelve is kilóg;
elolvasni ezer kilót,
amíg összejön az ezer flekk.

A szerzők mind nyakadra nőnek,
nyaggatnak jobb és balfelől:
sürgetés, sértődés, előleg!
Hogy az ördög vinné el őket!

Akkor tán ott is, felfelől,
békén hagyják a szerkesztőket.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SINKA ISTVÁN

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KACSKA-RINGÓ

Hejhó alatt, a tanya szélén,
Kacska-Ringó Agenor búsult,
szolgák szolgája, varjúpásztor.
Negyed komencióból élt,
azt is csak úgy félkézre kapta
Gacsaj-Kohn Mór bojtár-komámtól.

Kilenc lelenc volt a barátja,
hét számadó, egy népi költő,
meg a rongyos kis pulija.
Sínylette is a varjúhajtást,
a kacskaringást — de ha eccer
nem volt neki más bulija.

Pusztára szóló vitézségit
könnyesen emlegeti néném,
Hanyattdűtött Szattyán Brigitta.

Százhuszonöt pandúr kergette,
ű meg egyszuszra, fogadásból,
Sebez-Körözs vizit megitta.

Aztán egy zivataros éjjel
foghegyről hagyta ott a pusztát,
meglépett Kacska-Ringó Agenor.
Ki tudja, merre kacskaring már?
Benőtte a lába nyomát is
a spenót, a sóska és a kapor.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SOMLYÓ GYÖRGY

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VÁLTOZÉKONY IDŐJÁRÁS A BALATONON

Téli szél fúj az őszi hegyről.

Tévednek, hölgyeim és uraim, és helytelen irányba fordítják gondolataikat és gondolatritmusaikat, tisztelt elvtársnők és elvtársak, ha fenti-eket egy szonett első sorának vélik; mert ugyan ki ír ma szonettet? – avagy hallottak-e talán arról, hogy Guillevic, Rousselot, Follain, Jean-Paul Belmondo, Brigitte Bardot és a „Mai Francia Költészet Antológiája” szonetteket firkálna? – már megbocsássanak, Mesdames et Messieurs, frissen-költött szonetteket ma már csak a régiségek szenvedélyes kutatói, az archeológia bogaras megszállottjai lelnek olykor-olykor, bizonyos világtól-elzárt völgyek írástudatlan hegyi törzsei között, ám azoknak is csak satnyább egyedeinél, akik kecskefejes közben keveset hallottak még a költészet nagy nemzetközi forradalmáról, melynek szerény, de buzgó sans-culotte-jaként „megújulás vagy a halál” jelszóval magam is ideteszem hozzájárulásomat, amint majd látni méltóztatnak, a legkevésbé sem az elsőnek leírt sor folytatásaként:

Két partja közt borzong a víz.
Ábrándozom vonatról, jegyről,
amely forróbb tájakra visz.

De fölkap a szél engem is,
mint pelyhet a madárka-begyről.
Kár volt, kár álmodozni bis
hundertundzwanzig szerelemről.

Forgat a szél, mint egy sirályt,
hajszol, keressek más irányt,
szárnyamból hét tollat kitép.

Az ég kitátja nagy, mohó
száját, s belep mindent a hó,
mint porcukor almáspitét.

Országos Széchényi Könyvtár

SOÓS ZOLTÁN

Költő és hadvezér. Legnagyobb haditette: két páncélos hadosztály élén bekerített egy belvárosi cipőüzletet, és 24 órán át megakadályozta új megrendelések fölvételében, miáltal érzékeny veszteséget okozott a magánszektornak. Ekkor kapta a „Maszekok Ostora” címet; ugyancsak akkor iktatták hivatalosan a reggeli imádságba a következő sort: „A Soós Zoli verseitől ments meg, Uram, minket!” Mint értesülünk, verseit a közeljövőben magyar nyelven is kiadják.

Országos Széchényi Könyvtár

TOPRONGY-SONG

Elkettyent smóren, piti pók
dugeszban smárolja a stekszet.
Ajgereli a csurgli csajt :
– Csinipopó, maga a legszebb.
Csürrennek egyet, aj de báj,
löttyen a belvárosi csürha.
– Príma sztriptiz, mi, szakikám?
– Zagson, egy maszek manikürva...

Mekken a nyanya, csevelyeg :
– Stireli, cukikám, a nájlont?
Tapizza csak, echt nyugati,
Rómából fújta be a tájfon.
Egy régi ügyfelem van ott,
cégvezető a pisszoárban.
De menjünk bájkám, máma még
songhatnék egy-kettőt a bárban.

Doszt songanak, hetyegnek ám,
cipliznek a bulák, a sérók,
IKKA-fejek, sztriptiz-mamuskák,
és cipésznek álcázott Nérók.
De songunk mi, toprongyok is még,
egy ifju bárd bunyózik érte,
hogy cidrizik a kisipar...
Vásárolj mindent a Közértbe!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SZABÓ MAGDA

Meghalt költőként a negyvenes évek végén; és feltámadt regényíróként az ötvenes évek karcsú derekán. Legterjedelmesebb műve: „Levelezésem kiadóimmal” még nem jelent meg.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MONDATOK PERGETÉSE

Útinapló

Mikor megkaptam Márs-beli kiadóm levelét, amelyben meghívott: töltsen idei nyaramat a Márson, még haboztam egy kicsit, mert patagóniai, pitigóniai, nyasszaföldi, nyisszaföldi, északkeletborneói, délnyugatkamcsatkai és hajdúszoboszlói kiadóm is nyelvét lógatva versengett értem. Később, Drss bácsi tanácsára, mégis azt határoztam, hogy a Mársba megyek; nem túlzott jókedvvel, mert az ottani éghajlat árt a fülnyálkahártyáimnak.

Utazásom nagyon búbánatosan kezdődött. Rögton kilövésém után – hát persze, hogy csak akkor – olyan érzésem lett, hogy valami nagyon-nagyon fontosat elfelejtettem; és csakugyan, hiába kutattam át az úrvagonban úrbőröndjeimet, az ezüstözött kásmiri bokakösznyűt a gyémántos forgókkal sehogy se találtam meg, édes kis csacsi fejemmel naná, hogy otthon felejtettem. Mit fogok csinálni a Márson nélküle, drágajóistenkém? Hiába is vigasztaltak útítársaim: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, Ö, P, R, S, SZ, T, TY, U, Ü, V, Z, ZS, X és Y, nem mentek semmire velem, egész úton durcáska voltam, ki se néztem az ablakon.

A Mársra érkezésünkkor pocsékul fújt a szél, semmi kedvem se volt körülnézni. Fogadásomra negyvenezer fordítóm jelent meg az úrállomáson; nem tudott mindegyik eljönni, mert többen éppen valami Shakespeare-t meg Dantét fordítottak. Mint később megtudtam, a Márs-lakók főfoglalkozása műveim fordítása, valamint némi földmívelés és ipar.

Az üdvözlőbeszédek, dalárda és katonai díszszemle után fordítóim kíséretében nyomban kiadómhoz hajtottam. — Áh! — mondta kiadóm, amikor meglátott. Többet nem is szólt, csak nézett. Nézésével — melynek szó szerinti fordítását itt közlöm — a következőket mondotta: — Hát ilyen incuri-pincuri selymes csecsebecs kis girhes cicácska-micácska az, aki azokat a gyönyörű szép könyveket írja, melyek kiadásomban, fűzve, vászonban és bőrben, milliósza hódították meg a Márs lakóinak kerges, de érző szívét? Hihetetlen!

Az ő szokásaik szerint ugyanis csak az lehet író, aki előzőleg megnyerte a súlyemelés világbajnokságát a nehézsúlyúak csoportjában.

Este bankett volt. Harmatfű-salátát ettünk antracirozott tokeráddival; ez az ő nemzeti eledelük. Nagyon ízlett, sokat ettem belőle, emiatt elcsapcsikoltam a hasinkómat, egész éjjel meg még másnap is egész nap nyűgöske voltam, az uccára se léptem ki. Szerencsémre Krcsr, az „Ősz”, a „Bősz” és a „Csősz” fordítója, ez az angyal, aki olyan kedvesen és jóindulatúan igyekezett civilizált lénynek tettetni magát, egész nap pávatollal csiklandozta a talpincámat. Később minden fordítóm átvette ezt az aranyos szokását, tízpercenként váltották egymást.

Másnap reggel Márs-körüli útra indultunk. Mindenfelé vittek bennünket, mindenfélét mutogattak. Nekem egy kis hajtűsző-érzékenységem támadt, egész úton morcocska-marconácska voltam, ki se dugtam az orromkámát a kocsiból. Hőmérsékletem reggel 36,6, délelőtt 36,6, délben 36,6, délután 36,6, este 36,6 fok volt, fagypont felett. Egész úton a selyembolyháltalvetőmet hordtam, a rozsdakék plüshírozott mellbóbitát és a rojtozott térdkarmantyút csak a fővárosban vettem fel.

Az elutazásom előtti estén a szállodában fürdővizet kértem, 28 fokkal, félbarnán, kevés föllel. Az utánamérésnél kiderült, hogy a víz csak huszonhét és fél fok. A pincér kétségbeesetten már az öngyilkosság gondolatával foglalkozott, de én aranyosan azt mondtam neki: – Nem baj, nem baj, oda se bagózz!

Ezzel egész életére boldoggá tettem.

Ilyen hát az a Márs, kedves ugyuli-bugyuli olvasóim, melyre a földi emberek közül elsőnek én léphettem. Sajnos, a visszafelé-úton, amit a Szaturnusz és a Neptunusz érintésével tettünk meg, nem láthattam semmit, mert a sok-sok élményecske, miegymás hatására alaposan felfordult a gyomrom. A többieké is.

SZABOLCSI MIKLÓS

Kritikus, bíráló, műtész, recenzens stb. stb. Sokirányú elfoglaltsága mellett is jut azonban ideje arra, hogy elvi kritikáival elősegítse az élő irodalom problémáit.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KÉT ESET LEHETSÉGES

*Kritikai megjegyzések
a Kis Magyar Antológia első kötetéhez*

Mindent összevetve, élő irodalmunkat sokkal inkább reprezentálták volna az imponálóan nagy Zelk Zoltán inkább befelé, mint kifelé – mondjuk talán így : ki-be, ki-beforduló – költeményei helyett Kovács Benedek teljesen kifordult költeményei. Juhász Ferenc egyébként lélegzetállító, korszakalkotó, bődületesen gyönyörű „Falusi reggel”-énél is tán többet mutatott volna életünkéből Absztrakt Elemér „Ödönke iskolába megy” című költeménye. Lehet. Nem mondom. A nagyon-nagyon tehetséges fiatal Végh Antalnál is bátrabban és mélyebben nyúl a Kreténkéhez és korunk nagy morális problémáihoz a nem kevésbé fiatal Dhörzsölt Péter. Ugyebár. Mégis. A jóllehet fenomenálisan zseniális Garai Gábor versénél, nem tudom mért, de helyesebb lett volna Krumpli Eleket bemutatni. A tiszteletreméltóan kiváló Benjámin lakkozott pesszimizmusánál is jobb lett volna Kinhehe Márton politúrozott optimizmusa. Ámbár.

Az antológia avatott szerkesztője minden tekintetben dicsérendő szemét munkát végzett. Mert, mint fennebb kifejtettem, Kovács Benedek helyett Szabó Bertalant, Absztrakt Elemér helyett Konkrét Aladárt, Dhörzsölt Péter helyett Ábrándos Pált, Krumpli Elek he-

lyett Tök Hugót, Kinhehe Márton helyett Ittott Dezsőt kellett volna kiemelnie az élő magyar irodalom kopár, de buja sűrűjéből. De ha már így van, akkor nincs úgy.

Sajátos dialektikámmal végtére is két eset lehetséges : vagy igazam van, vagy nincs igazam. És ha van, akkor természetesen van; de ha nincs, akkor persze nincs. Egyöntetűen leszögezhetjük tehát : a Kis Magyar Antológia fogyatékoságai ellenére is híven tükrözi élő irodalmunk fogyatékoságait.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HIBAIGAZÍTÁS: Szabolcsi Miklós életrajzában „elfogultsága” helyett „elfoglaltsága” olvasandó.

THURZÓ GÁBOR

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JÓSKA ÉS PUCINÉ

Regény

Csak egy ingem, egy gatyám,
Pucinénak od'adám.
Hej, Puciné, Puciné,
Be jó korcsomárosné!

Gabriele della Thuresone

ELSŐ RÉSZ

Hatéves voltam éppen, amikor szüleim, kisebb tüdőcsúcscsökkenésem miatt, elküldtek a tátraillatosi szanatóriumba.

Néhány napig töprengve, magányosan bolyongtam a havasok tövében; igaz, Hildegard, a kora-buja, nyúlszájú tüdőbestia utánam vetette már akkor magát, de én olykor fölényes hűvösséggel, máskor hűvös fölényességgel elhárítottam becestelen rohamait.

Már azt hittem, minden további megkísértés nélkül, békés szemlélődéssel és magamba szállt elmélkedéssel tölthetem időmet, amikor a szökőkút tövében megismerkedtem Reginával.

Titok, varázs, sejtelem, a végzet légköre vette körül Reginát, ahogy megjelent előttem a szökőkút fenekén.

— Csókolj meg, Alajoska, hoci a szádat! — búgta Regina. Kivittem egy széket a társalgóból, felálltam rá, és megcsókoltam Reginát.

– Figyelnek, jaj nekem! – nézett körül rémülten. De senki sem figyelt, csak Hildegard, a dög, vihogott a hátunk mögött, nénikéje és unokanővére társaságában.

– Azértis! – villogott Regina szeme. – Gyere, elmegyünk táncolni a tátrabüdüsi lokálba!

És mentünk. Regina ölébe vett, úgy sétált velem körbe-körbe a parketten. Az újabb, divatos táncokat ugyanis nem ismertem. Körülöttünk összesúgtak az emberek.

– Mindet a férjem küldte, hogy engem figyeljenek! – sziszegte a fülemben. – Hát csak figyeljenek, a fene essen a pofájukba! Tehetnek egy szívességet!

Aznap éjjel, a folyosón leselkedő Hildegardot, a mocskot, szerencsésen kikerülve, bementem a szobájába. Hálóingben várt, különös mosollyal nézett rám.

– Mit játszunk, Alajoska?

– Talán – mekegtem zavartan –, talán fekete-fehér-igen-nemet. Az nagyon jó játék.

– Inkább lovacskázzunk, jó?

Nyakába ültetett, és nyargalászni kezdett. De akkor bekopogott a főnővér.

– Minden rendben, Reginácska?

Engem mintha észre se vett volna. Csak kifelé menet mondta:

– Alajoska, a bilit az ágy alá tettem.

Be is mentem azonnal a szobámba. Másnap egy nagy, kövér ember elvitte Reginát. Egészségem helyreállt, és hazatértem jó szüleimhez.

MÁSODIK RÉSZ

Azt az izzó, feledhetetlen nyarat, Schwarczkopf úr tanácsára, Korcsula szigetén töltöttem.

A sziget egyetlen fürdővendége voltam. Esténként — ha már ott vagyok — megfürödtem a tengerben.

Aznap este is kifejezetten e célból mentem le a partra. És hirtelen elélem állt egy észbontó, kéjgyönyörű nő, talpig feketében.

— Jöjj és ne kérdezz! — mondta; és galléromnál fogva felvitt egy mocskos kis szobába.

— De hát ki vagy te? — kérdeztem borzongva és megsemmisülten a rám váró gyönyöröktől.

— Semiramis vagyok, Babilónia éjfélete királynője! Egyébként semmi közöd hozzá!

Magához rántott; és az elkövetkező három usque háromésfél perc maga volt az örökkévalóság, a dzsungel és az őskáosz.

Mire magamhoz tértem, fülcimpáim cafatokban lógtak a vállamra. S akkor Semiramis felsikoltott:

— A fehérruhás! A gyertyával! Nem látod?

Ezzel kiugrott az ágyból és az ablakon.

Valóban egy fehér ruhás férfi jött be a szobába.

— Sajnálom, uram, hogy kiugrasztottam az ágyból, becses oldala mellől, Mánikát, de már egészen a körmömre égett ez a vacak kis gyertyavég, nem tarthattam tovább maguknak. Mánikának különben is lejárt már a kimenője.

— Ki az a Mánika? — kérdeztem, kissé ütődötten.

— No persze, Ön idegen a szigeten, nyilván bevette a Semiramist. Mánika, uram, a korcsulai Nimfo-család sarja, és mellesleg a feleségem. Minden hó elsején, egy kis mellékkereset végett, kimenője van az elmeegógyból. De most gyorsan szúrja le, uram, az öt drachmát, annyi a díjszabás; ha meg volt elégedve imádott hitvesemmel, többet is adhat. Siessen, mert az én kimenőm is lejár rövidesen.

Másnap kitört a világháború.

HARMADIK RÉSZ

Az ostrom végét abból tudtam meg, hogy Malvinka beállított az óvóhelyre. Vállán egy egészben sült lócomb, zsebkendőjébe csomagolva mustárt hozott.

— Egyék, Alajoska — mondta. — Úgy szeretem nézni, amikor fal.

Nagyon haragudtam rá a tolakodása miatt, de nem akartam megsérteni. Megettem mindent, és csak aztán mondtam:

— Most már eltűnhet!

Legközelebb az utcán állított meg. Egy üveg bor és egy termosz fekete volt nála.

— Igya meg. Nem szeretném, ha megfázna.

Nem akartam megbántani. Az üres üveget és a termoszt visszaadtam neki, és a fülébe súgtam szelíden:

— Most már mehet oda, ahonnan jött.

Éppen Sárika volt nálam, amikor Malvinka bekopogtatott. A lakásomon se hagy békén ez a kellemetlen némbor. Tortát hozott és likőrt. Ismerve érzékenységét, megittuk Sárikával a likőrt, megettük a tortát, aztán nagyon barátságosan csak annyit mondtam:

– Uccu, Malvin, a hogyishívjákba, míg goromba nem leszek!

A gyárból jövet, ahol kitűnő minősítésű, ám abszolút apolitikus mérnök vagyok, betértem az uccai nyilvánosba. A fülkében Malvinka várt rám, és egy csomag egészségügyi papírt nyújtott felém:

– Fogja, Alajoska, a szájamtól vontam meg, hogy magának ad-hassam!

Haragosan néztem rá; mire sírva fakadt, és a nyakamba ugrott.

– Alajos, legyen a feleségem!

Így házasodtam meg.

NEGYEDIK RÉSZ

Országos Széchényi Könyvtár

A gyárban, részint a korszerűség miatt, részint, hogy abszolút apolitikusságomat bebizonyítsam, kijelentettem, hogy nem mindenben értek egyet előttem szólóval. Erre dafke kiküldtek Leningrádba.

Ott ismerkedtem meg, a szálloda halljában, a gyönyörű norvég nővel, Aszpik Perversennel.

Kopasz és nő ember létemre csodálatos éjszakákat töltöttem együtt Aszpikkal. Megegett, hogy éjszaka nyolc órát, egy teljes műszakot álltunk együtt a Néva hídján a szakadó esőben, és a csillago-

kat néztük; reggel úgy csavartak ki bennünket a mentőállomáson. Máskor bezárkóztunk Aszpik szobájába, ültünk a kandallónál, fogtuk egymás kezét – mert kell hogy néha dédelgess, fülembe dúdolgass –, és Aszpik csodálatosakat hazudott az életéről.

De minden elmúlik egyszer, minden a végére ér, de az én szerelmem mindörökké él. És nekünk válnunk kell, válnunk, bárhogya fáj. Hát ne ejtsen könnyet, mert könny nélkül könnyebb. Elbúcsúztam Aszpiktól, és bolyongtam a város peremén, minden utcasarkon jött felém. Hogy ki jött felém? Aszpik jött felém, mert ravaszul lekészte a repülőgépet, hogy még egyszer láthasson.

– Milyen gyönyörű maga, Aszpik. És milyen szép ruhát vett fel a kedvemért!

– Ugyan, ugyan. Egész közönséges ponyva, csak ki van hímezve. Többé nem láttam. Üdvözlétét átadtam Malvinkának.

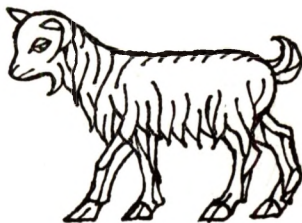
Országos Széchényi Könyvtár

VAS ISTVÁN

Elsőként szólaltatta meg liránkban az exportlibamáj-konzervgyártóüzemi adminisztrátorok sajátos liráját. Méltó feltűnést keltett „Gyomorröntgen és fekélydiéta” című belgyógyászati költeménye. Jeles műfordító, a skót költészet bűvára, ő fordította magyarra Mac’ Ama összes költeményeit. Jelenleg az IBUSZ megbízásából „Európa heg- és vízrajza, valamint képes időjárási viszonyai” című többkötetes művén dolgozik.

Országos Széchényi Könyvtár

ESZEMBE JUT EGY RÉGI SZÉP EMLÉK

Egy gödölye, két gödölye.
Potom áron apám vette.
Hanem akkor jött a macska,
a gödölyét leharapta.
Leharapta a fejcskét,
mert megitta a tejcskét,
gödölye a macska tejét,
macska a gödölye fejét.
Elfogyott a feje, teje.
Egy gödölye, két gödölye.

Egy gödölye, két gödölye.
Jött ám a mészáros veje,
levágta a macska fejét,
mert megette a gödölyét,
aki megitta a tejét
annak, ki megette fejét
annak, akit apám megvett,
akit a macska evett meg,
ki mészáros veje által
halt erőszakos halállal.
Itt kezdődik az eleje.
Egy gödölye, két gödölye.

Egy gödölye, két gödölye.
A mészáros leütötte
a vejét, ki a gödölyét,
aki megitta a tejét
a macskának, mert a fejét
leharapta, mert a tejét

megitta, mészáros vejét
agyonütötte a balta,
mert a macskát leharapta,
mészáros megette vejét,
macska ette a gödölyét,
aki leharapta tejét,
mert megette az elejét.
Szétreped az ember feje!
Egy gödölye, két gödölye.

Egy gödölye, két gödölye.
Várj csak, jut már az eszembe!
Megette a baltát tehát,
aki megette a kutyát,
aki megette a macskát,
aki megette Vas Pistát,
kit apám vett két garasért,
akit megevett a fásírt,
ki megitta a gödölyét,

aki levágta tejfölét,
akit megevett Gödöllő,
akit agyonütött Úlló,
kit a balta csihi-puház,
mert megette a diliház,
nem jó, nem jó. Ki kicsodát?
Kivel kicsoda micsinált?
Ki a hülye? Ki a hülye?
Kétségkívül a gödölye.

Országos Széchényi Könyvtár

LOCSPOCS ÉS MISZTRÁL

Szürke felhők úsznak fönt meg lent a La Manche-on, s hátunk mögött a szürkületben elúszik Frankhon. A szemközti ködökből kibukkan London. És az már nem frank-hon, az már font-hon. Ott minden egészen másképp van, mint otthon.

Ahogy egy zökkenéssel véget ér a Csatorna, másmilyen lesz az anyag és másmilyen a forma. Másmilyen a City, a Tower, a Themze. Csak én nem vagyok másmilyen és velem te. Mi ketten, ugye, szerelmem, nem leszünk soha másmilyenek. Mi maradunk, mint voltunk, pont ilyenek.

Engem ez a Britannia, őszintén szólva, lehangol. Magyar állampolgár vagyok persze, nem angol. Tetszik azért nekem is a Westminster-apátság, ahol ódivatú esernyővel sétálnak a Westminster-apácák. Ha csak ez volna — de látok itt más panorámát; elegáns feneküket riszálják naphosszat a dámák. A halpiac is bűdös és mocskos. És eső után mindenütt nagy a locspocs. Az angol kosztot is nehezen bírja már a hasam. Jobb a bifszteknél a nyúlhús vadasan.

Szeretlek, Anglia, de lásd be, jobb nekem itthon. Szellemem igazi tája ez az ország, ez a jó kis forint-hon. Most is csak azért keltem

át a Csatornán, mert kimagasló érdemeimért meghívott az angol kormány. Szép ugyanis London és Párizs és Róma, de még szebb Miskolc. És lektornak lenni Pesten, az se kis polc. Fújjon hát odakinn a száraz frank szél, a misztrál, az én lelkemben már új, nagy gondolat motoszkál egy könyvről, amit hön-nőm, Hántó Piroska illusztrál. És megdicséri barátom, a helyettes minisztrál.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VÉGH ANTAL

*Őt is a falu küldte az irodalomba, a következő szavakkal:
– Na, eriggy már az irodalomba vagy akárhova, csak itthon
ne rontsd a levegőt! Jelenleg élete főművén, a budapesti
éjszakai élet szociográfikus feltérképezésén dolgozik.*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

L ÉLEKMENTÉS AZ ÉJSZAKÁBAN

Mélylélektani riport

Filozófiai és pszichológiai érdeklődésem vezetett f. hó 28-án éjfél után két órakor a Borbély-házhoz címzett zenés kurtakocsmába.

A portás a magas borraivaló hatására — tíz fillért csúszttattam ui. a markába — hajlongva kísért páholyomba. Odabenn csodálatosképpen az egész helyiség tele volt zenével, pedig a zenekar csak az egyik sarokban játszott.

Rövid, úgy is mondhatnám: kurta italok és kurta feketék mellett egészen kurta nők üldögéltek. Alaposan körülnéztem, hogy nem látok-e veszendő lelket, akit megmenthetnék. Sajnos, az anyag igen gyenge volt, csupa öreg, csúnya és bűdös szájú nő, egy fillért sem ért a lelkük.

Alig két órája ültem, fél deci almuskát szopogtatva, mikor oda-jött hozzám az egyik nő.

— A nemzetközi jog professzora vagyok a Sorbonne-on — mondta. — Egy ötvenesért feljöhet hozzám.

— Ajjaj, nyanyus — mondtam én — kár a gőzéért. Nem foglalkozom nemzetközi joggal.

— Hát mivel?

– Kizárólag morális kérdésekkel.

– Kár. Egy-két paragrafusra még megtaníthatnám.

Kicsit bosszús voltam a nőre. Emberismeretem ugyanis azt súgta, hogy nem professzor, és nem is a Sorbonne-on nem az.

A nő különben nem tolakodott; csak olyankor ült az ölembe, amikor föltűnt egy rendőr. Ezt hagytam is neki, mert nem kért érte semmit. A rendőr meg, akinek nem volt olyan kifinomult emberismerete, mint nekem, azt hitte, hogy a menyasszonyom.

Később egy kis incidens tört ki. Két férfi hátba szúrta egymást. De aztán együtt ittak tovább.

– A Kreténke miatt – bizalmaskodott velem a pincér; talán a portás már tájékoztatta, és ő is nagy borravalót várt. – Minden éjjel megkéselik egymást. Csupa luk már mind a kettő.

De éppen jött is Kreténke.

– Ez igen! – mondtam a pincérnek.

Odaültem Kreténke asztalához, megsimogattam itt-ott. Aztán egy félóra múlva megkérdezte:

– Te mit akarsz tulajdonképpen?

– Hogy-hogy-hogy mit? Meg akarom menteni azt az édes kis gömbölyű lelkedet. Világos, nem?

– Te mocskos disznó! – mondta kedvesen, de kissé szomorkásan. – Lehet róla szó. Két darab százas, és fizeted a cehemet.

– Jajjaj, aranyom! Összvissz hetvenem van.

– Szégyelld magad! Mind egyformák vagytok! Engem nem lehet

hetvenért megmenteni, mit gondolsz! — kiáltott rám; és sírva elrohant.

Valahogy majd összehozom a kétszázat. Mert ha egy lélek megmentéséről van szó, nekem semmi se drága.

Nem bírtam már ennek a züllött társaságnak elfajzott nyomottságát. Ahogy záróra lett, nyomban elhagytam a helyiséget. Odakint erős, egészséges emberek siettek a gyári szirénák hívására munkahelyükre, hogy megkezdjék mindennapos, gyönyörű alkotómunkájukat. Az egész ország a munka himnuszát zengte.

— Na, Végh Tóni — mondtam magamban — ideje lesz lefeküdni.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

WEÖRES SÁNDOR

Kisededóvónő és nirvanológus. Harap ucca három alatt születt a panyigai járás Ű községében. Harcos politikai költészete miatt gyakran érték támadások. „A ti eklogátok” című költeményeért viszont az általános iskolai tanárok örökös tiszteletbeli díszelnökökké választották. Lakcíme: Budapest, VII. Hallgatás tornya, a fogak tornácán rögtön balra.

Országos Széchényi Könyvtár

SANYIMANÓKARIKA

Csavarösvény makadám
ott gurul a sanyimanókarika.

Szalad ám

szalad ám

szalad utána Weöres Sanyika.

Sanyika karikázik

karika sanyikázik.

Anyika

anyika

messze van még Panyiga?

MÉLYBÖLCS RÖPKÉK

Száz liba egy sorban.

Feneketlen fenék.

Országos Széchényi Könyvtár

Csiperkegombát csipeget a csiga.

Milyen érdekes.

A VIZEK SZELLEME

A férfiak úntottan nézték az idegen hóembert,
aki a tűzhelyre feküdt a háziasszony meg a lánya meg a menyé közé,
nem sejtették, hogy konyhájuk a gyalázat konyhája ezentúl.
A hóember pedig a tűzhely melegétől és némileg az asszonyokétól,
megolvadt,
és folyni kezdett mint a folyondár, úgyszólván latba vetette
befolyását,
befolyt az asszonyok combja közé, hóna alá és fülkarimájába,
és lefolyt már egészen a földszintre, sőt az alagsorba,
rémületbe és teherbe ejtván a szűzeket, a házmesternét, a nagymamát.
Mondotta ekkor a ház úrnő-asszonya a vizek alól:
— Elgermergegyergek argar KirgirgirKIKbe!
A ház úr-ura pedig ráförmedt, mondván: — Ne bántsd az isteneket!
És a vizek szelleme lebegett a vizek tetején,
és senki sem tarthatta többé fel a folyás folyamatát.

ZELK ZOLTÁN

Küzdelmes ifjúságában mintegy harminc évig portörölgető volt a „Sternberg, a hangszerkirály” nevű cégnél, innen ered széles körű hangszerismerete. Később a hiripi cigányzenekar propaganda-osztályának helyettes vezetője lett, és elnyerte a „tisztéletbeli dáde” kitüntetést. Jelenleg az „5-ös busz” című lap vezércikkírója és a nemzet nagybölgőse.

Országos Széchényi Könyvtár

TÚZRÓLPATTANT CIMBALOM

Hegedű! bőgő! cimbalom!
és fuvola! és klarinét!
és gázlámpák a köruton!
és hívnak édes vén spinék!

Lila ernyővel jár a hold.
Száz meztelen lány hegedül.
Gyere be rózsám, gyere be!
csak magam járom egyedül.

Nyem jössz, rózsám? Hát nyenyere!
Egyedül járom, csak magam.
Hat dupla mellett búsulok,
ifjú vagyok s boldogtalan.

Hat dupla mellett jajgatok.
A kapualjban verkli szól:
Pa-pamm, pa-pamm, pa-pamm, pa-pamm.
A dallam szívemig hatol.

Hogy is volt csak? A verkli szól...
Hallgatom... A főnök kiront:
– Mit lógsz, Zoli? Mars vissza, te!...
S leken két egyforma pofont.

Ötven év! s arcomon a dallam...
Még érzi az inasgyerek...
Felváltva nézi cimbalomnak
és nagybőgőnek az eget.

Országos Széchényi Könyvtár

A HALHATATLANSÁG KAPUJA ELŐTT

Zelk Zoltán néven verset írtam,
de az nekem nem volt elég.
Honvéd, Vasas és más álnéven
többször futballbajnok valék.

De szépen is gurult a labda,
mikor még én rúgtam Gödön,
amikor még meccs volt vasárnap
és tréning volt csütörtökön.

Az a csütörtök! az a labda!
S mindig ő rúgta, Pomacsek!
Azóta is hűség szivemben
és a zsebemben potyajegy...

Azóta is minden vasárnap
— élet, adósom vagy, fizess! —
úgy megyek a Népstadionba,
hogy megspórolok két tizest.

Kit izgat ott, Puskás hogyan lő?
és gólt hogyan fejel Kocsis?
Mindenki a tribünre bámul.
— Ni! — mondják — ott ül Zelkovics!

Mert mindegy nékem, hogy a Schlosser,
hogy a Zsengellér, hogy az Orth...
Ó, halhatatlanság, kapudba
velem rúgják majd azt a gólt!

Mert akkor én leszek a labda...
Lefut középen egy csatár,
engem passzol le az ötösre,
ahol lesen vár a halál,

s a partjelző — csaló! gazember! —
a lesállást nem inti be,
s a halál engem védhetetlen
bevág a fölső vinklibe.

AVAR-SZÍNŰ AVARBAN

Avar-színű avarban
avargok nagy zavarban.
Nyakamig ellep az avar.
De hol a dal? De hol a dal?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BENJÁMIN LÁSZLÓ

Született: bánatra és nyomorúságra. Már kisgyermek korában édesanyja esténként megkérdezte tőle: Fiacskám, gondoltál ma már aggódva az emberiség sorsára? Mert ha nem, az asztal körül kergetlek, rossz fiú! Sok mindent próbált, de semmi se sikerült neki, miértis bánatában írni kezdett; ebből többszöri elvonókúrával sem sikerült kigyógyítani.

Országos Széchényi Könyvtár

A RÁKÓCZI ÚT ÉS LENIN KÖRÚT
SARKÁTÓL A NÉPSZÍNHÁZ UTCA 193/b.

III. EMELET 12-IG

Szeretlek én, Titusz, Szörény,
Kázmér, Özséb, Emánuel,
Cecilia, Dorottya, György,
Hugó, Franciska, Sámuel,
Albin, Lujza, Kornélia,
Adorján, Matild, Aladár,
Hermann, Fülöp, Olimpia,
Cölesztin, Zsolt, Husvétvasár-
nap, Husvéthétfő, Márk, Frida,
Paskál, Erik, Izsó, Ede,
Pongrác, Szervác és Bonifác,
Hedvig, Alkotmány Ünnepe,
Helga, Brigitta, Orsolya,
Blanka, Simon, Zénó, Dani,
Szabina, Tivadar, Ödön.
Csak ezt akartam mondani.

EGY NÉVTELEN GÖRCS SENKI KESERVEIBŐL

Ceruza van kezemben. (MÜLLER IRÓN I/a.)
Ebből jön ki a bánat s az önirónia.
De fáraszt már az újkor, a középkor, az ókor,
pihenni kellene s vigadni ókor-ókor.
Nekem a hír, dicsőség, higgyétek, néha fáj már.
Kisebb vagyok s szerényebb egy törpepapagájnál.
Lelkem kín dúlja mégis, csak ordít, csak dörömböl:
lenni valakivé, kitörni szűk körömből!
S mely tündököl fölöttem magasan, mint az ég:
vágyódva nézem olykor a béka fenekét.

TARTALOM

Használati utasítás	5
Modern táj, modern költőkkel	7
CSOÓRI SÁNDOR	
Nemzeti Sándordal	15
A nagyváros mélységeiben	16
DARVAS JÓZSEF	
Alkoholista csapadék	21
DÉRY TIBOR	
D. T. elvtárs P-ben	31
A „Mindenki Újságja” című napilap „Közérdekű levelek” rovatából	35
Szerkesztőségi közlemény ugyanott	35

FODOR JÓZSEF	
Izz	41
GARAI GÁBOR	
Mediterrán ősök	47
HAJNAL ANNA	
Iszik a kísértet és mást is csinál, borzasztó	53
HAJNAL GÁBOR	
Kovászos ugorka	59
HELLER ÁGNES	
Herrgottosz Szakramentosz és Hellerosz Agnesz szerelmes párbeszéde	65
HIDAS ANTAL	
Egy sandabanda csirkefogdmeghoz	73
ILLÉS BÉLA	
Nagy idők, nagy emberek	81

JANKOVICH FERENC	
Ispilángi prücskők	89
GR. DR. JOBBÁGY KÁROLY	
Százan vagyunk, tovaris, százan	97
Fürrj Emánuel összes költeményei	99
JUHÁSZ FERENC	
Mindennapi fohászkodás	
kisszer-ügyben	105
Falusi reggel	108
KARINTHY FERENC	
Hajrá Fradi!	115
PILINSZKY JÁNOS	
A halál gombja	123
SIMON ISTVÁN	
A prэшházban Laci öcsémmel	129
Az a borzasztó...!	132
SINKA ISTVÁN	
Kacska-ringó	139

SOMLYÓ GYÖRGY

Változékony időjárás a Balatonon 145

SOÓS ZOLTÁN

Toprongy-song 151

SZABÓ MAGDA

Mondatok pergetése 157

SZABOLCSI MIKLÓS

Két eset lehetséges 165

THURZÓ GÁBOR

Jóska és Puciné 171

VAS ISTVÁN

Eszembe jut egy régi szép emlék 181

Locspocs és misztrál 185

VÉGH ANTAL

Lélekmentés az éjszakában 191

WEÖRES SÁNDOR

Sanyimanókarika	199
Mélybölcs röpkék	200
A vizek szelleme	201

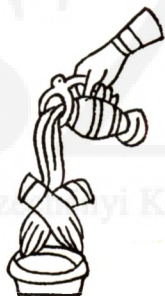
ZELK ZOLTÁN

Tűzrőlpattant cimbalom	207
A halhatatlanság kapuja előtt	209
Avar-színű avarban	211

BENJÁMIN LÁSZLÓ

A Rákóczi út és a Lenin körút sarkától a Népszínház utca 193/b. III. emelet 12-ig	217
Egy névtelen görcs senki keserveiből	219

Országos Széchényi Könyvtár

A kiadásért felelős a Magvető Könyvkiadó igazgatója

Felelős szerkesztő Csanádi Imre · Műszaki vezető Beck Péter

Tipográfia Murányi István

Kiadványszám 747 · Terjedelem 15,96 (A5) ív · 5900 példány

MSZ 5601–59 és 5602–55 · MA 517–h–6668

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

66.1210 – Kossuth Nyomda, Budapest

